

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Гресь Юлія Олегівна РЕФЛЕКСИВНЕ МИСЛЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО	504
Загородній Ігор Вікторович ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПЕРЕВІРКИ НА ПОЛІГРАФІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КАДРОВОГО ДОБОРУ НА СЛУЖБУ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ	506
Колодіна Анна Сергіївна ЩОДО ПИТАННЯ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	508
Хижняк Євген Сергійович, Холод Олег Володимирович ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ	511
Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	512
Шишацька Юлія Олегівна ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	515
Чернов Олександр Віталійович МОДУС ОПЕРАНДІ ЯК ВИЗНАЧНА КРИМІНАЛІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	519
Єленич Світлана Ігравівна ОДЕСЬКА КРИМІНАЛІСТИЧНА ШКОЛА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ОБ'ЄДНАННЯ ВЧЕНИХ.	521
Стаурська Олександра Миколаївна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ КІБЕРПРОСТОРУ	524
Абу Еласал Анна Олександрівна ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ОСІБ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЛЕГАЛІЗАЦІЮ ДОХОДІВ ВІД КОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	526
Алексєєва Ліна Леонідівна ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ	528
Бершавська Анастасія Сергіївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЗНАЧУЩОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОСОБНИЦТВОМ АГРЕСОРУ	530
Горобець Євген Вікторович ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.	531
Єлхін Олексій Володимирович ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ФОРМА ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ, СФОРМОВАНИХ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	533
Кривда Людмила Русланівна ДОПОМОГА СУДОВО-МЕДИЧНОГО ЕКСПЕРТА (СПЕЦІАЛІСТА) В ОГЛЯДІ ТРУПА НА МІСЦІ ПОДІЇ	535
Кухарук Ігор Миколайович ІНСТИТУТ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	537
Кучеров Дмитро Сергійович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДІО- ТА ВІДЕОКОНТРОЛЮ ОСОБИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	539
Луцюк Роман Петрович СТРУКТУРА ТА ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	541
Макогін Ірина Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ	543
Мурашко Анастасія Сергіївна МОДЕЛІ ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТА-ПРОФАЙЛЕРА В МЕЖАХ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	545
Наумович Ігор Сергійович ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НЕБЕЗПЕЧНИХ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	546
Паламарчук Олексій Олександрович ЩОДО ПИТАННЯ НАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ У СКЛАДІ ЗЛОЧИННОГО УГРУПУВАННЯ	548
Пишненко Ірина Юрївна КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	551

МОДУС ОПЕРАНДІ ЯК ВИЗНАЧНА КРИМІНАЛІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

В сучасному світі, де правоохоронні органи відіграють надзвичайно важливу роль у забезпеченні безпеки та правопорядку, умисне вбивство працівників правоохоронних органів є однією з найбільш серйозних та складних проблем, яка ставить під сумнів ефективність сучасних правових систем. Ця проблема не лише ставить під загрозу безпеку та життя працівників правоохоронних органів, але й має серйозні наслідки для суспільства в цілому. Умисне вбивство працівника правоохоронних органів є не лише актом насильства, але й нападом на саму ідею правопорядку та законності. Коли працівники, які зобов'язані захищати закон і порядок, стають жертвами злочинів, це викликає серйозні запитання щодо стабільності та довіри до правоохоронних органів. Безпека працівників правоохоронних органів є важливою складовою безпеки суспільства в цілому, і будь-який випадок умисного вбивства є серйозним викликом для цілісності правової системи.

Аналізуючи такі ситуації, ми стикаємося з необхідністю розуміння та вивчення модусу операнді, тобто способів дії злочинців, що вчиняють умисні вбивства працівників правоохоронних органів. Розуміння модусу операнді дозволяє не лише розкрити злочин та встановити винних, але й розробити стратегії запобігання подібним подіям у майбутньому. Це вимагає не лише кримінальної експертизи та досліджень, але й комплексного підходу до розуміння мотивів, соціокультурного контексту та інших факторів, що впливають на злочин. Отже, проблема умисних вбивств працівників правоохоронних органів вимагає серйозної уваги та комплексного підходу з боку суспільства, правоохоронних органів та законодавців. Лише шляхом ретельного аналізу та розуміння модусу операнді можна забезпечити безпеку працівників правоохоронних органів та зміцнити довіру до правосуддя.

Modus – латинське слово, що означає «спосіб», «образ», «захід», «вигляд» і що передбачає, на думку Бенедикта Спінози, «нескінченну численність речей та їх минулі якості, в яких знаходить свій прояв єдина, вічна та нескінченна матеріальна субстанція» [1]. Використанню терміну модус операнді, який з'явився на початку ХХ ст., криміналістика зобов'язана Англії, саме там у 1829 р. сер Роберт Піл заклав сучасні основи організації поліції та затримання злочинців. Але саме Сполучені Штати Америки вважаються країною, де було дано друге життя цьому словосполученню і розкрито його суть. Сучасні правоохоронні органи використовують це словосполучення для позначення способу дії злочинця, його манери поведінки. У зарубіжних країнах при підготовці поліцейських вивчення модусу операнді є ключовим, так як це може допомогти в подальшій роботі при складанні психологічного профілю злочинця і розумінні мотивації його поведінки (саме тому модус операнді є основою класифікації злочинців), що, у свою чергу, дозволяє розкривати як уже скоєні кримінальні правопорушення, але й запобігати тим, що готуються.

Давайте розглянемо більш детально, як саме аналіз модусу операнді допомагає розкрити злочин, встановити винних та запобігти подібним випадкам. По-перше, аналіз способів вчинення злочину є ключовим етапом. Він включає в себе дослідження того, як саме злочинець планував та виконав злочин. Чи була це ретельно продумана дія, чи ж імпульсивний вчинок? Наприклад, якщо злочинець діяв з великою ретельністю та системністю, це може вказувати на те, що він мав попереднє досвід у скоєнні злочинів або отримав певну підготовку. Подальший аналіз включає дослідження вибору знарядь та інструментів для злочину. Тут важливо з'ясувати, чи були використані спеціалізовані засоби, які можуть вказувати на певний рівень

підготовки або навички злочинця. Наприклад, якщо вбивство було вчинено за допомогою вогнепальної зброї, це може свідчити про високу ступінь агресії або підготовки злочинця. Також необхідно ретельно проаналізувати тактику, яку використовував злочинець. Це означає розуміння того, як він взаємодіяв з жертвою та контролював ситуацію під час злочину. Наприклад, чи було використано психологічний тиск або фізична сила для підкорення жертви?

Структура дій та ланцюжок подій також є важливою складовою аналізу. Часто можна виявити певні відмінності або незвичайність у звичайних процедурах, які вказують на те, що щось пішло не за планом. Також варто звернути увагу на криміналістичні дослідження, такі як аналіз доказів на місці злочину та генетичні аналізи, що можуть допомогти встановити зв'язки між різними елементами злочину та визначити потенційних підозрюваних. Усі ці аспекти дозволяють збирати докази, які можуть бути використані в суді для встановлення вини та накладення відповідних покарань. Крім того, аналіз модусу операнді допомагає розробити стратегії запобігання подібним злочинам у майбутньому. Наприклад, визначення шаблонів та трендів у способах дії злочинців може допомогти у вдосконаленні тактики та плануванні для запобігання подібним подіям.

Зважаючи на серйозність цієї проблеми, необхідно додатково поглибити розуміння модусу операнді у випадках умисних вбивств працівників правоохоронних органів. Для цього можна розглянути деякі конкретні приклади та аспекти, які можуть виявитися корисними в розслідуванні та запобіганні подібним злочинам. Одним з аспектів, який варто розглянути, є аналіз попередніх випадків умисних вбивств правоохоронців. Пізнання типових модусів операнді та їхніх характерних ознак може допомогти правоохоронним органам розпізнати певні патерни та вчинки злочинців. Наприклад, якщо в певній області були зареєстровані подібні випадки, можливо, є певні спільні риси вчинення злочину, які варто вивчити та врахувати.

Крім того, важливо звернути увагу на можливі мотиви, що можуть лежати в основі умисних вбивств правоохоронців. Деякі злочинці можуть вчиняти такі злочини з мстивих, ненависницьких мотивів, тоді як інші можуть робити це для уникнення арешту або забезпечення себе безпекою. Розуміння можливих мотивів може допомогти в процесі ідентифікації підозрюваних та встановленні їхніх намірів. До цього можна також додати аналіз поведінки злочинця після вчинення злочину. Наприклад, вивчення його спроб приховати сліди або втекти з місця події може дати додаткові вказівки на його мотиви та можливі наступні кроки. Крім того, збір інформації про контакти та асоціації злочинця може допомогти виявити інших можливих спілників або замовників злочину. Необхідно також враховувати гендерні та соціокультурні аспекти, які можуть впливати на модус операнді у випадках умисних вбивств правоохоронців. Наприклад, деякі злочинці можуть виявляти особливу агресію чи ворожість до представників правоохоронних органів через їхню професійну діяльність або соціальні погляди.

Також варто звернути увагу на психологічну складову модусу операнді злочинця, яка є надзвичайно важливою для розуміння його мотивів та можливих дій. Дослідження психологічного аспекту модусу операнді дозволяє нам краще розуміти, що веде злочинця до вчинення злочину та які фактори впливають на його поведінку під час злочинної діяльності. Однією з ключових тонкощів психологічної складової модусу операнді є мотивація злочинця. Розуміння того, що спонукає особу до вчинення умисного вбивства працівника правоохоронних органів, може розкрити глибинні причини його дій. Це може бути від мстивого ставлення до правоохоронців до психологічної невірноваженості, що виражається в ненависті до закону і порядку.

Додатково, важливо розглянути психологічну динаміку самого злочину. Наприклад, деякі злочинці можуть відчувати велику емоційну напругу або навіть задоволення від вчинення злочину, що може впливати на їхню тактику та стратегію дій. В інших випадках, злочинець може діяти з холодним розрахунком та безжалісністю, без будь-яких ознак емоційного збудження.

Крім того, важливо враховувати психологічні фактори, які впливають на реакцію злочинця після вчинення злочину. Наприклад, деякі можуть відчувати внутрішній конфлікт чи вину, тоді як інші можуть продовжувати відчувати емоційну стійкість і навіть гордість за свої дії. Розуміння психологічної складової модусу операнді злочинця є критично важливим для ефективного розслідування та протидії умисним вбивствам працівників правоохоронних органів. Врахування цих аспектів дозволяє не лише краще зрозуміти мотивацію злочинця, але й розробити більш ефективні стратегії запобігання подібним подіям у майбутньому.

Отже, глибокий аналіз та розуміння модусу операнді у випадках умисних вбивств працівників правоохоронних органів є невід'ємною складовою у виявленні злочинців, встановленні їхніх мотивів та попередженні подібних подій у майбутньому. Додаткова деталізація та аналіз різних аспектів цієї проблеми можуть допомогти зрозуміти її складність та розробити більш ефективні стратегії протидії. Аналіз модусу операнді виявляється невід'ємною складовою у розслідуванні умисних вбивств працівників правоохоронних органів. Його ретельне проведення дозволяє не лише розкрити злочин та встановити винних, але й запобігти подібним трагедіям у майбутньому, забезпечуючи безпеку для всього суспільства.

Список використаних джерел

1. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат. Харків : Фоліо, 2018. 416 с.

Ключові слова: вбивство, працівники правоохоронних органів, модус операнді, досудове розслідування.

Keywords: murder, law enforcement officers, modus operandi, pretrial investigation.

Єленіч Світлана Ігравівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
головний бібліограф наукової бібліотеки*

ОДЕСЬКА КРИМІНАЛІСТИЧНА ШКОЛА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ОБ'ЄДНАННЯ ВЧЕНИХ

Історико-правові дослідження розвитку криміналістики, наукової спадщини вчених України, особливостей становлення юридичної науки та освіти на базі судово-експертних установ і закладів вищої освіти України сприяють процесу виокремлення криміналістичної наукової школи на певному етапі існування.

Українська криміналістична наукова школа має свою природу, яка включає як регіональні (Харківська, Київська, Одеська), так і тематичні наукові школи, (наукові школи з вивчення проблем розвитку та удосконалення окремих тематичних напрямків), а також іменні [2, с. 6-7]. Процес формування одеської криміналістичної школи є актуальним для вивчення характерних особливостей цієї школи, ретроспективного аналізу та систематизації наукових досягнень учених у цій галузі.

В межах розвитку криміналістичної науки, системи вищої юридичної освіти в Україні з підготовки прокурорів, слідчих, працівників оперативних підрозділів, експертів-криміналістів, а також питання утворення криміналістичних наукових шкіл досліджували в своїх роботах такі вчені, як В. П. Колмаков, В. В. Тіщенко, В. О. Комаха, А. В. Іщенко, Д. А. Ляшенко (Іщенко), В. Ю. Шепітько, В. В. Юсупов та інші науковці.

Іщенко Д. А. виділяє такі аспекти в поглядах на генезу наукової школи: «1) наукова школа як дослідний колектив, 2) наукова школа, що виконує освітню функцію, 3) наукова школа як окремий напрямок в науці» [5, с. 148-149].